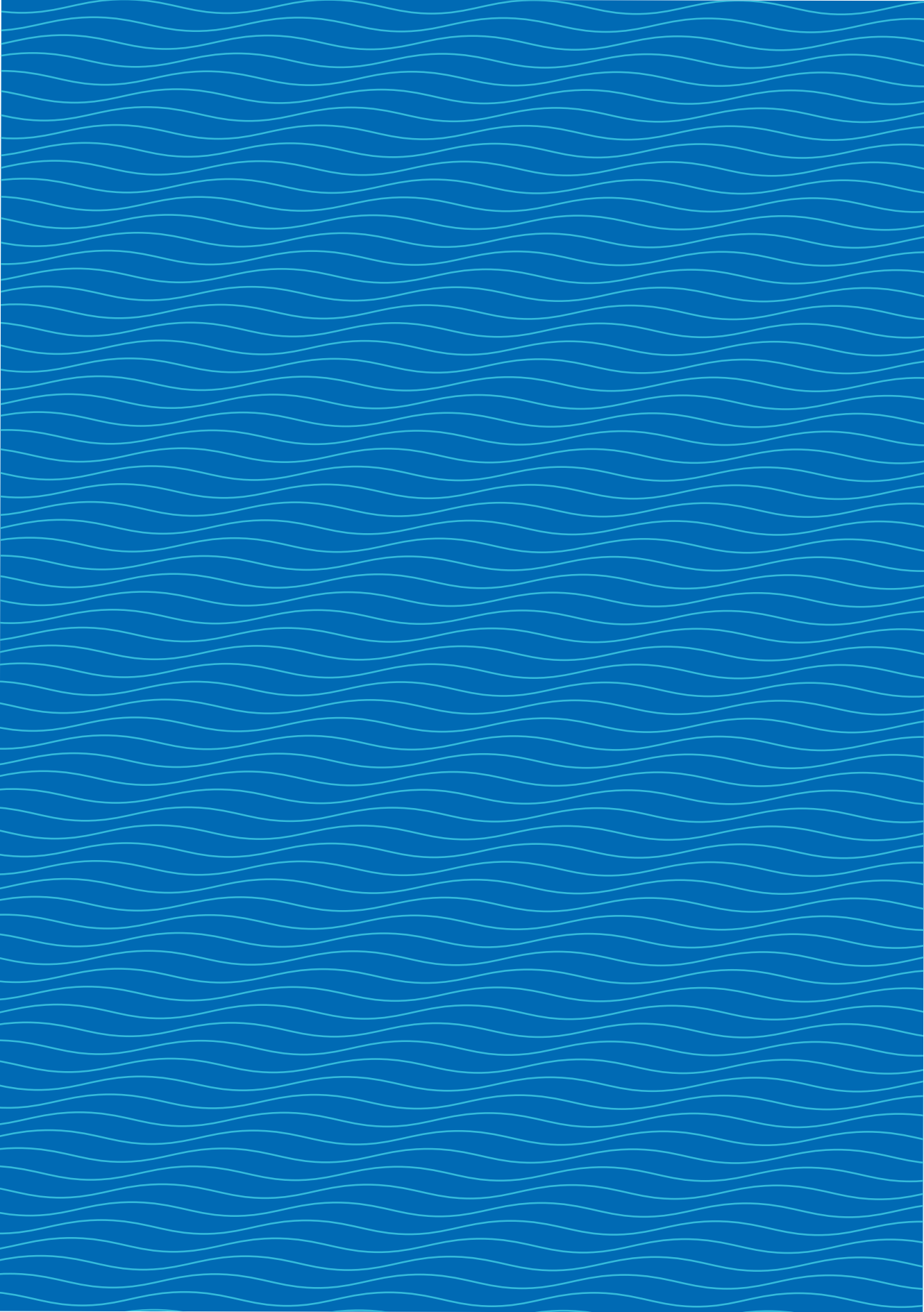

Helsingin
kaupunki

2016

Tilinpäätös- tiivistelmä

Sisällys

4	Kaupunginjohtajan katsaus: Talous tasapainottuu
6	Avainlukuja 2016
8	Tulot ja menot
12	Kaupungin talouden toteutuminen
14	Investointien toteutuminen
18	Rakentaminen
20	Henkilöstö
22	Väestönkehitys
24	Työllisyys ja työttömyys
26	Helsingin kaupungin tuloslaskelma
27	Helsingin kaupungin rahoituslaskelma
28	Helsingin kaupungin tase
30	Vuoden 2016 tilinpäätöksen tunnusluvut
32	Kuntakonsernin toiminta ja talous
36	Konsernituloslaskelma
37	Konsernirahoituslaskelma
38	Konsernitase

Talous tasapainottuu

Vuosi 2016 oli Helsingin kaupungin taloudessa odotettua myönteisempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana ja verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän. Siten vuosikate toteutui 300 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Kaupungin tulorahoitus riitti poikkeuksellisen korkeiden maanmyyntitulojen ansiosta kattamaan investointitason. Vuonna 2016 toiminnan ja investointien rahavirta muodostui noin 159 miljoonaa euroa positiiviseksi. Tämä mahdollisti kaupungin lainakannan pienentämisen.

Strategian taloustavoitteet ovat ohjanneet hyvin toimintaa.

Kaupungin kokonaismenotaso allitti talousarvion ja vertailukelpoinen menokasvu jäi matalaksi, vain noin 0,5 prosenttiin. Strategiaan kirjattu käyttömenojen kasvun tavoite on osoittautunut toimivaksi keinoksi ohjata kaupungin menokasvua. Tavoite on strategiakaudella hillinnyt olennaisesti menojen kasvua ja siten auttanut tasapainottamaan kaupungin taloutta.

Kaupungin vuoden 2016 toimintaa leimasivat kaupungin uuden johtamisjärjestelmän ja toimialaorganisaation valmistelu sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja maakuntahallinnon uudistukseen varautuminen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2016 johtamisjärjestelmän muutokset ja päätti siirtymisestä toimialaorganisaatioon 1.6.2017 alkaen. Kaupunginvaltuuston lokakuussa hyväksymä yleiskaava mahdollistaa Helsingin kasvun.

Vuoden 2016 asuntorakentaminen oli edellisvuoden tapaan vilkasta ja vuonna 2016 asuinrakennusten aloituksia oli enemmän kuin niitä valmistui, joten rakenteilla olevien asuntojen määrä pysyi 7 000 asunnon tuntumassa. Elokuussa 2016 aloitti Startup Maria Oy. Yhtiön tarkoituksena on luoda edellytyksiä uudelle kasvuyrittäjyydelle, tukea kasvuyritysten kasvua ja kansainvälistymistä.

Kaupunki on pärjännyt erinomaisesti lukuisissa kaupunkien elämänlaatua, hyvinvointia, kilpailukykyä ja yrittäjyyden edellytyksiä mittaavissa kansainvälisissä vertailuissa.

Matkailukohteena Helsinki kerää kasvavasti myönteisiä arvioita ulkomaisissa medioissa.

Jussi Pajunen
kaupunginjohtaja

Vuosi-
kate

896

euroa
per
asukas

Kassan
riittävyys

79

päivää

Työttömiä 31.12.2016

41 308

Alle vuoden
työttömänä
olleet

23 473

Pitkäaikais-
työttömät

17 835

Asukasmäärä

635 600

josta vieraskielisiä

14,6 %

Lainaa

2 157

euroa
per asukas

Suurimmat
investointihankkeet,
miljoonaa euroa

Länsisataman
esirakentaminen
22,1

Helsingin
kaupunki

Uudet metrovaunut
(HKL)
77,8

Kaupunkikonserni

4 395

valmistunutta asuntoa

Tulot ja menot

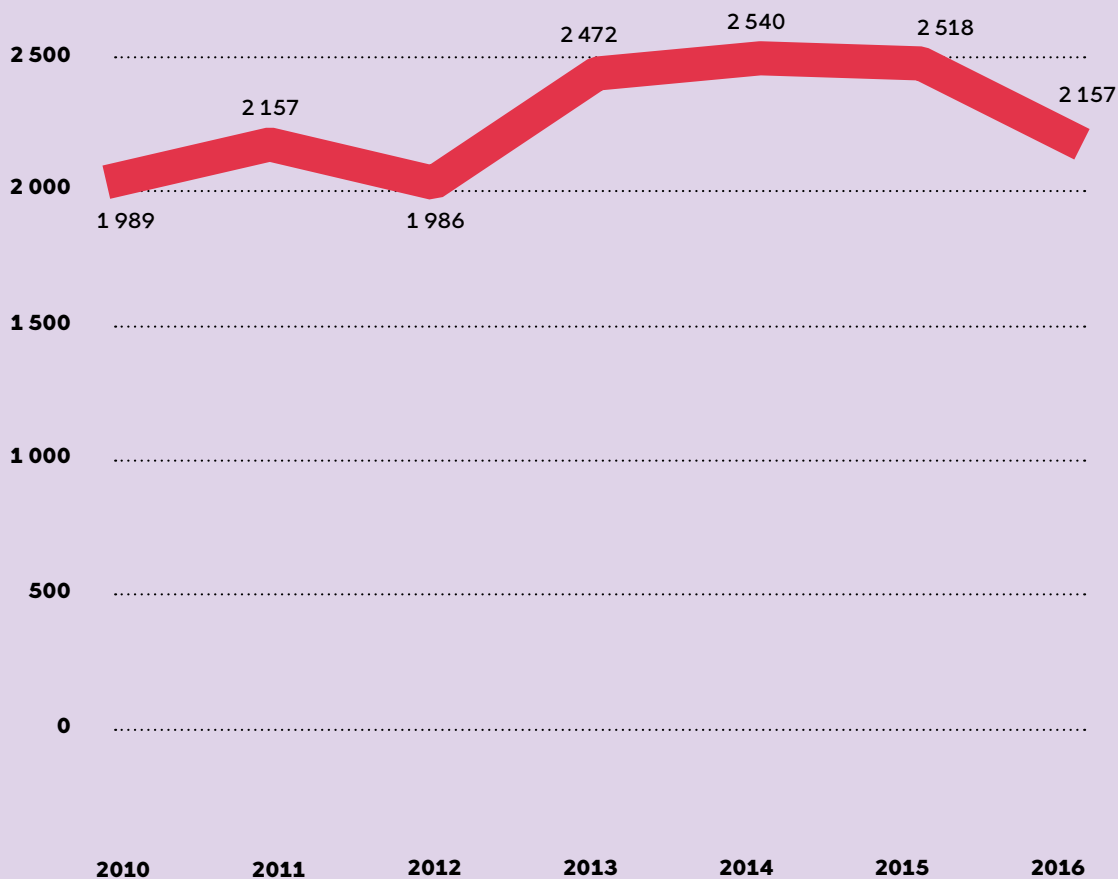
Toimintatulot olivat 1 513,7 miljoonaa euroa ja kasvua edellisestä vuodesta noin 1,9 prosenttia mikä vastaa tavanomaista toimintatulojen kasvua. Suurin osa kasvusta on ulkoisten maanvuokratulojen kasvua.

Toimintamenot olivat 4 640,2 miljoonaa euroa (ilman tuloslaskelmaosaan kirjattavia eräitä tukia hallintokunnille) alittaen talousarvion -89,8 miljoonalla eurolla ja ollen -39,3 miljoonaa euroa vuoden 2015 toteutuneen tason alapuolella. Edellistä vuotta alempana toteutunut menotaso johtui kertaluonteisista kirjauksista kilpailukykysovimuksesta johtuvassa lomapalkkojen kirjaustavassa (sisältyy kaupunginjohtajan toimialalle) sekä HUS:n maksuosuuden ajoitukseen liittyvässä kirjauksessa. Nämä kirjaukset eliminoiden käyttötalouden toimintamenot toteutuivat vuonna 2016 hieman, noin 0,5 prosenttia, edellistä vuotta korkeampina.

Sosiaali- ja terveystalouden menokasvu edellisestä vuodesta jäi verrattain matalaksi, 0,9 prosenttiin. Myös opetusviraston (kaupungin itse tuottamat opetus- ja koulutuspalvelut) menokasvu jäi suhteellisen matalaksi, 1,6 prosenttiin. Lisäksi useiden kaupunginjohtajan toimialalle varattujen keskitettyjen erien osalta menot toteutuivat vuotta 2015 matalampina ja tämä vaikutti keskeisesti siihen, että kaupungin menokasvu muodostui vuonna 2016 hyvin matalaksi.

Helsingin lainakannan kehitys

euroa/asukas

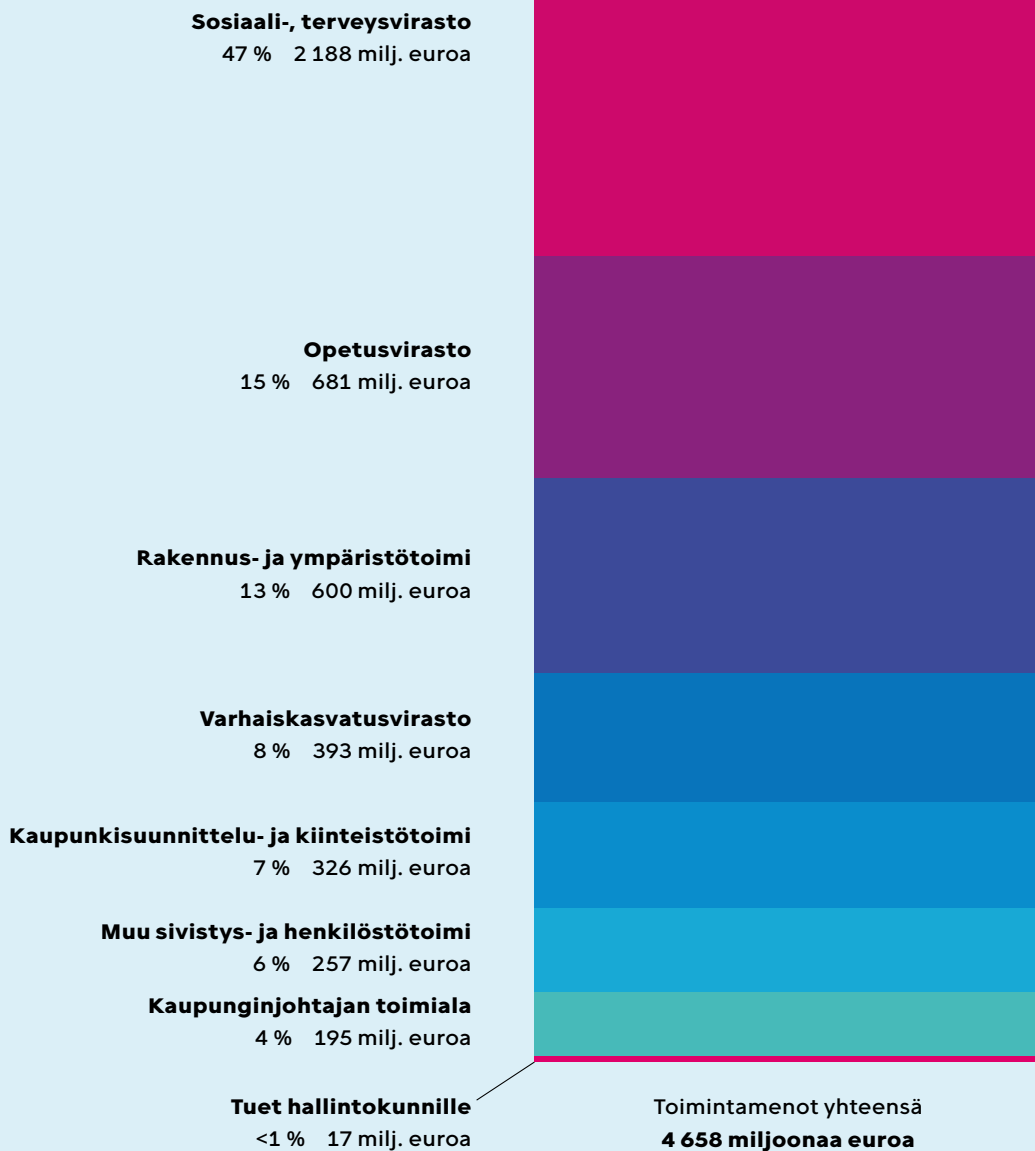

Verotulot ja valtionosuudet

miljoonaa euroa

	Tilinpäätös 2014	Tilinpäätös 2015	Talousarvio 2016	Tilinpäätös 2016
Kunnallisvero	2 435,1	2 480,8	2 535,0	2 586,1
Yhteisövero	309,8	372,5	308,0	397,3
Kiinteistövero	206,7	214,3	220,0	221,9
Koiravero	0,4	0,4	0,4	0,4
Verotulot	2 952,0	3 068,0	3 063,4	3 205,6
Valtionosuudet	250,6	273,2	300,0	316,3
Verotulot ja valtionosuudet yhteensä	3 202,6	3 341,2	3 363,4	3 521,9

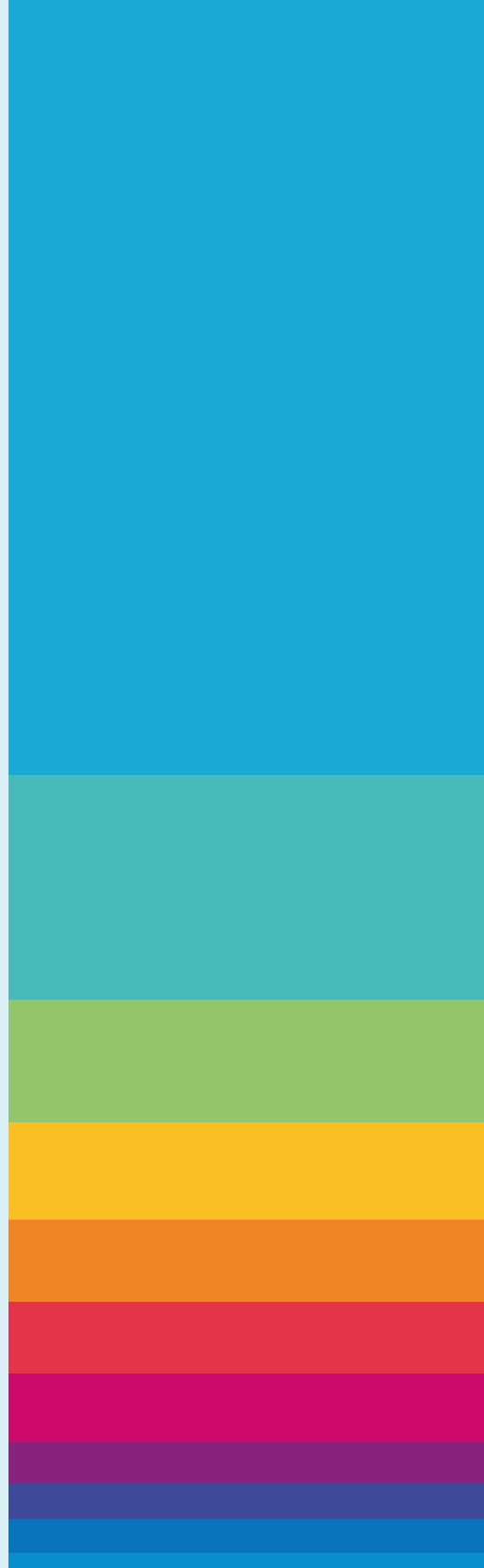
Toimintamenot*

* Ilman liikelaitoksia ja rahastoja, sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

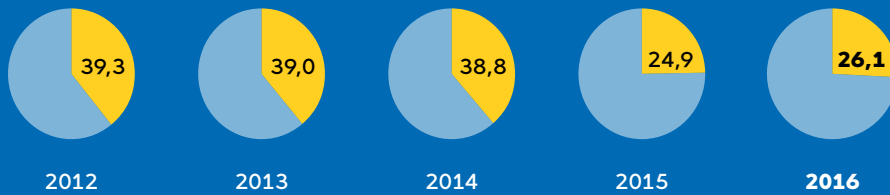
Toimintatulot*

Kunnan tulovero	50 %	2 586 milj. euroa
Vuokratulot	14 %	731 milj. euroa
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 %	397 milj. euroa
Valtionosuudet	6 %	316 milj. euroa
Myyntitulot	5 %	266 milj. euroa
Maksutulot	5 %	234 milj. euroa
Kiinteistövero	4 %	222 milj. euroa
Rahoitustulot ja -menot	3 %	135 milj. euroa
Valmistus omaan käyttöön	2 %	114 milj. euroa
Tuet ja avustukset	2 %	113 milj. euroa
Muut toimintatulot	1 %	55 milj. euroa
Koiravero	<1 %	0,4 milj. euroa

Toimintatuotot toimintakuluista

prosenttia

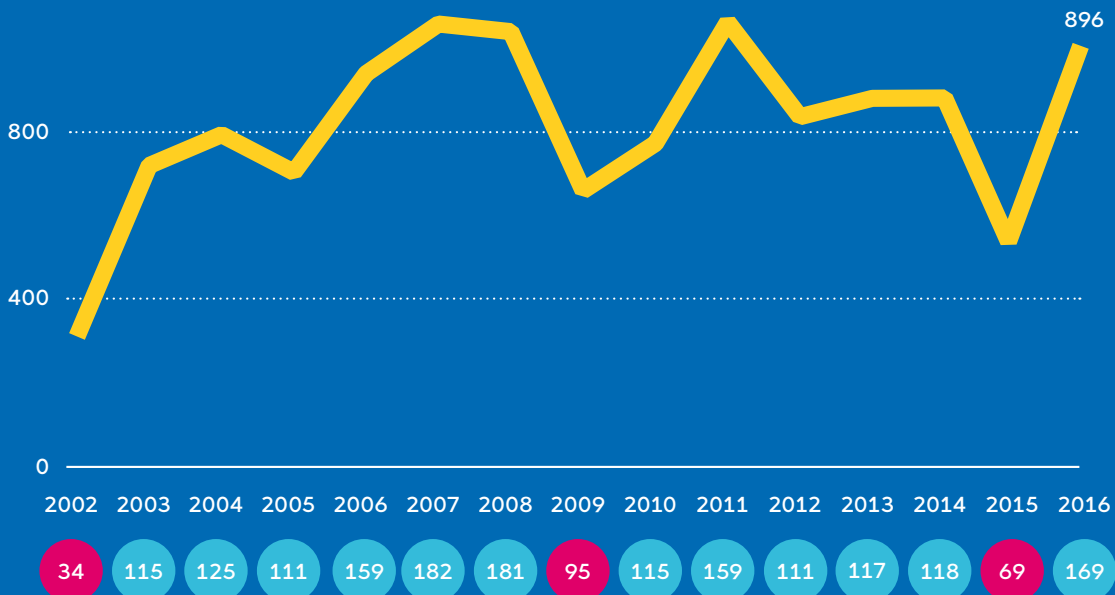

Laskukaava:
$$\frac{100 * \text{toimintatuotot}}{\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}}$$

Helsingin vuosikatteen kehitys

Vuosikate*, €/asukas

Vuosikate,
prosenttia poistoista
*alle 100 prosenttia
merkitty punaisella*

* Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen (100 %).

Kaupungin talouden toteutuminen

Kaupungin tilikauden tulos oli 470,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2015 tulos oli 18,6 miljoonaa euroa ja vuoden 2014, joka oli viimeinen toimintavuosi ennen energia- ja satamatoimintojen siirtymistä kaupungin organisaatiosta omiksi yhtiöiksi, vertailukelpoinen tulos oli 188,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2016 kaupungin tilikauden tulos oli myönteinen siihen nähden, että Helen Oy:ksi yhtiöitettyjen energialiiketoimintojen tulovirta ei vuosina 2015 ja 2016 ollut enää kuluva vuosikymmenen alun kaltaisella laajuudellaan parantamassa kaupungin tulosta.

Vuosi 2016 oli Helsingin kaupungin taloudessa odotettua myönteisempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana ja verotulot kasvoivat talousarviossa ennakoitua enemmän. Myös korkomenot olivat talousarviota pienemmät. Siten vuosikate toteutui 300 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Kaupungin tulo-rahoitus riitti poikkeuksellisen korkeiden maanmyyntitulojen ansiosta kattamaan investointitason. Vuonna 2016 toiminnan ja investointien rahavirta muodostui noin 159 miljoonaa euroa positiiviseksi.

Kiinteän omaisuuden myyntituloja tonttien osalta kirjautui kirjanpidollisesti 240,2 miljoonaa euroa. Tästä tuloutui 127 miljoonaa euroa

vuonna 2016 loppujen jäädessä saamisiksi.

Kaupungin kokonaismenotaso alitti talousarvion ja menot toteutuivat eräistä

Toimintakate toteutui talousarviota parempana, ja verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän.

kertaluontoisista kirjauksista johtuen jopa hieman edellistä vuotta pienempinä. Edellistä vuotta alempana toteutunut menotaso johtui kertaluonteisista kirjauksista kil-

pailukykyso-pimuksesta johtuvassa lomapalkkojen kirjaustavassa sekä HUS:n maksuosuuden ajoitukseen liittyvässä kirjauksessa. Vertailukelpoisesti tarkasteltuna menokasvu jäi matalaksi, vain noin 0,5 prosenttiin.

Verotulot toteutuivat 142 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja vuoteen 2015 verrattuna verotuloja kertyi 4,5 prosenttia enemmän.

Vuosikate 569,4 miljoonaa euroa toteutui 300 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja on poistotasoon (337,2 miljoonaa euroa) suhteutettuna 169 prosenttia. Tästä huolimatta vuosikate jää noin 100 miljoonaa euroa kaupungin investointitasosta.

Investointien toteutuminen

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitosten investointeja olivat 486 miljoonaa euroa. Kokonaisuuudessaan tilinpäätöksen kokonaisinvestointimenot olivat 663 miljoonaa euroa, josta liikelaitosten investointeja oli 177 miljoonaa euroa. Investointeihin ilman liikelaitoksia käytettävissä olleista määrärahoista käytettiin 78 prosenttia (68 prosenttia vuonna 2015 ja 71 prosenttia vuonna 2014).

Talousarvion lukutasoilla suurimmat investoinnit tehtiin talonrakennuksessa, 194,8 miljoonaa euroa, ja kaduissa, liikenneväylissä ja radoissa, 112,6 miljoonaa euroa.

Projektialueiden esirakentamiseen, täytötöihin ja alueiden käyttöönoton edellyttämisiin toimiin käytettiin 54,1 miljoonaa euroa. Suurimmat esirakentamiskohteet sijaitsivat Länsisatamassa 22,1 miljoonaa euroa, Kalasatamassa, 14,0 miljoonaa euroa ja Pasilassa, 9,1 miljoonaa euroa.

Talonrakentamisen uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 38,7 miljoonaa euroa. Suurimmat valmistuneet uudisrakennushankkeet ovat Staran Jätkäsaaren työtukikohta, Maunula-talo ja lasten päiväkotit Alppikylä. Merkittävimmät rakentamiskohdat ovat Keskustakirjasto sekä Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1–2 ja lasten päiväkotit.

Talonrakentamisen korjaushankkeisiin käytettiin 141,6 miljoonaa euroa. Suurimmat valmistuneet korjaushankkeet ovat Grundskolan Norsenin, Roihuvuoren ala-asteen, Pihlajamäen ala-asteen, Oulunkylän ala-asteen ja Vuosaaren ala-asteen perusparannukset.

Täydennysrakentamisen edellytysten luomisen selvityksiin ja toimenpiteisiin käytettiin

16,8 miljoonaa euroa. Katujen uudisrakentamisen määrärahoja käytettiin projektialueiden ulkopuolella mm. Isonnevan, Alppikylän ja Risupadontien alueella sekä Tapulikaupungin pohjoisosassa, Citymarketin alueella Itäkeskuksessa, Tankovainion alueella ja Aurinkolahden alueella.

Katujen ja siltojen peruskorjauksiin, päällysteiden uusimiseen ja liikennejärjestelyihin käytettiin 20,7 miljoonaa euroa. Jalankulun ja pyöräilyn väyliä rakennettiin 11 miljoonalla eurolla. Jalankulun ja pyöräilyn väylistä huomattavimmat olivat Helsinginkadun, Munkinpuiston ja Lauttasaarentien pyöräilyväylien sekä Pohjoisbaanan välillä Pasila–Käpylä rakentaminen.

Puistorakentamiseen käytettiin 9,9 miljoonaa euroa, liikuntapaikkojen suunnitteluun, rakentamiseen ja peruskorjauksiin 8,5 miljoonaa euroa ja pelastustoimen rakennuksiin 6,0 miljoonaa euroa.

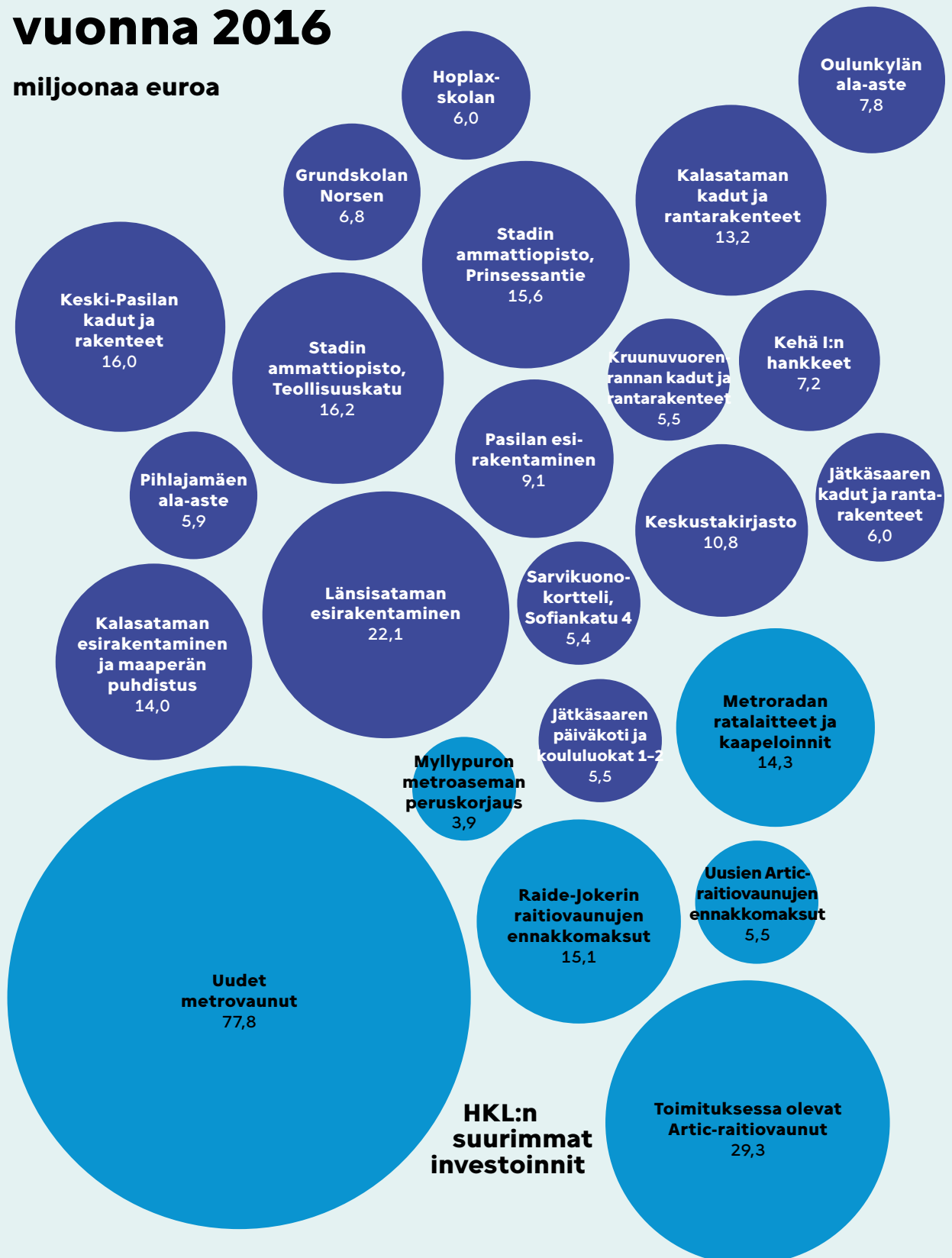
Maanmyyntituloja kertyi 240,2 miljoonaa euroa ja se oli seurausta erityisesti kahden suuren vuosia valmistelussa olleen kiinteistökaupan, Kalasataman keskuksen asuntotonttien, noin 94 miljoonaa euroa, sekä Keski-Pasilan ensimmäisen vaiheen myyntien (Tripla), noin 46 miljoonaa euroa, tulojen ajoittumisesta samalle vuodelle. Lisäksi myytiin suuri määrä pienempiä tontteja eri puolilta Helsinkiä, yhteensä noin 100 miljoonan euron edestä.

HKL-liikelaitoksen suurin yksittäinen investointikohde oli uudet metrovaunut. Muita suuria investointeja olivat tällä hetkellä toimituksessa olevien Artic-vaunujen maksut, Raide-Jokerin vaunujen ennakkomaksu, ja Myllypuron metroaseman peruskorjaus.

Suurimmat investointihankkeet vuonna 2016

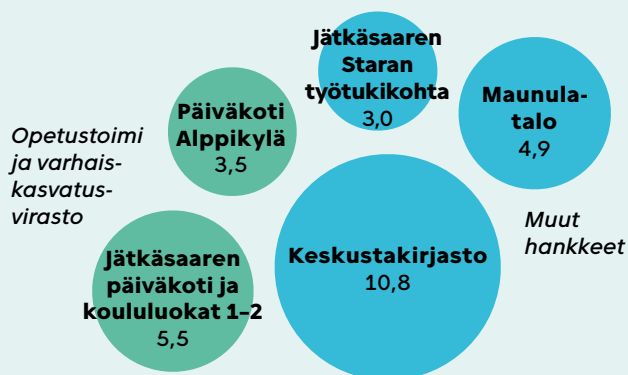
miljoonaa euroa

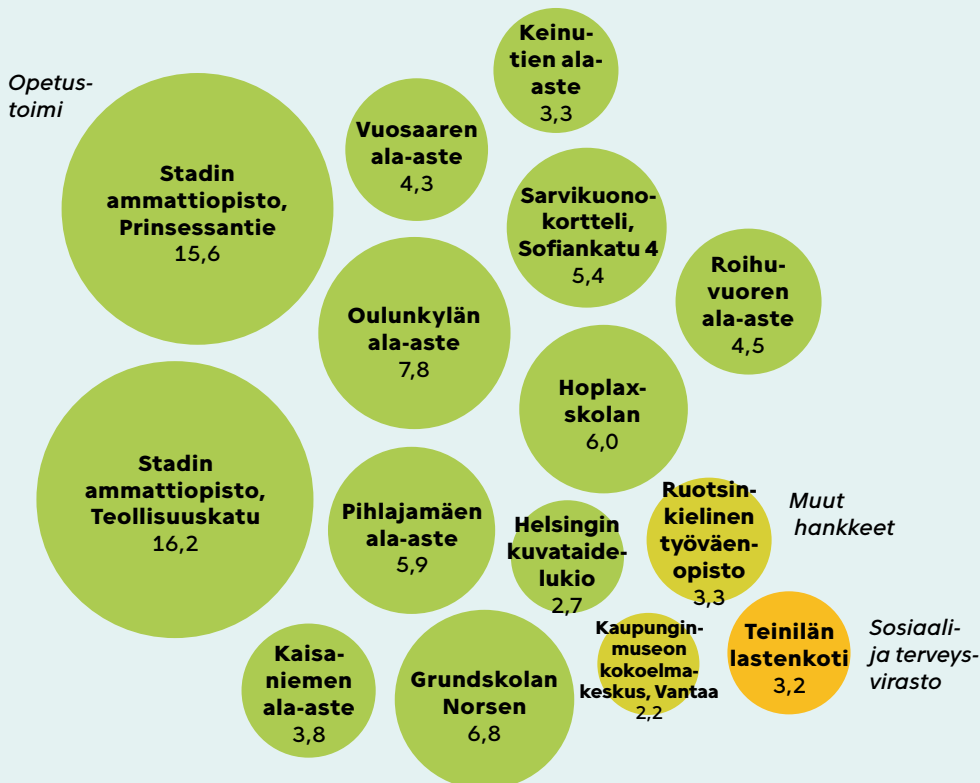
Suurimmat talonrakennushankkeet vuonna 2016

miljoonaa euroa

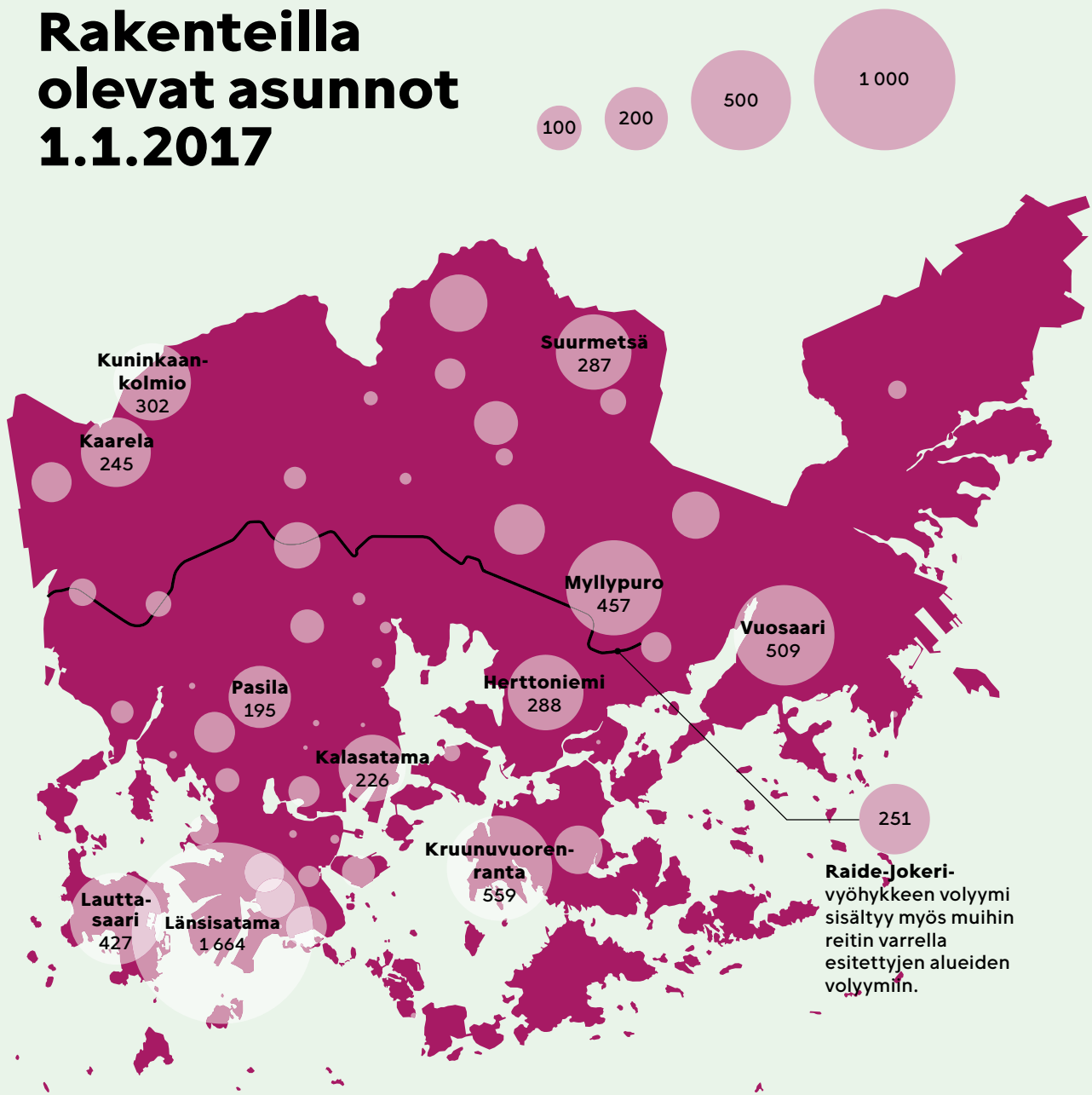
Suurimmat uudisrakennushankkeet

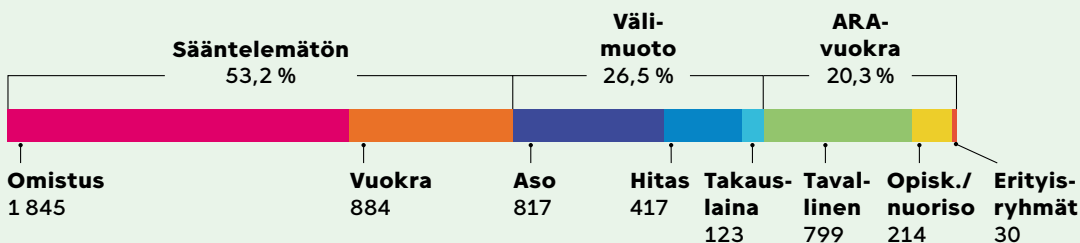
Suurimmat korjaushankkeet

Rakenteilla olevat asunnot 1.1.2017

Vuonna 2016 aloitettujen asuntojen hallintamuodot

Rakentaminen

Talonrakentaminen oli keskimääräistä vilkkaampaa Helsingissä vuonna 2016. Erityisesti toimitilarakentaminen vilkastui myönnettyillä rakennusluvilla mitattuna. Myös aloitettujen rakennustöiden ja valmistuneiden rakennusten kerrosala oli keskimääräistä suurempi.

Toimitilarakentamisessa oli 2010-luvun vilkkain vuosi rakennuslupien perusteella.

Asunto- tuotanto jatkunee vilkaana.

rakennustöiden osalta vuosi oli niin ikään keskimääräistä vilkkaampi. Vuonna 2016 valmistui 189 239 kerrosneliometriä toimitiloja, mikä on 15 prosenttia enemmän kuin viitenä edellisenä vuotena keskimäärin. Valmistuneiden toimitilojen kerrosalasta lähes 75 prosenttia oli liike- ja toimistorakennuksissa.

Asuntotuotanto on vuodesta 2011 lähtien ollut vilkasta Helsingissä. Vuonna 2016 valmistui yhteensä 4 395 asuntoa, joista 410 käyttötarkoituksen muutoksen myötä olemassa oleviin rakennuksiin. Keskimäärin saman verran asuntoja (n. 4 370) valmistui uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksina vuosina 2011–2015. Ero on suuri tätä edeltävään viisivuotiskauteen, johon ajoittuu mm. maailmanlaajuisen taantuman aiheuttamia hiljaisia vuosia asuntotuotannossa. Vuosina 2006–2010 valmistui keskimäärin ainoastaan noin 2 670 asuntoa vuodessa. Asuntotuotanto jatkunee vilkaana tulevina vuosina, sillä myönnettyjen rakennuslupien ja aloitettujen asuntojen määrä oli kahden edellisen vuoden tapaan suuri vuonna 2016. Rakennuslupa myönnettiin 5 597 asunnon rakentamiselle uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksina. Edellisvuosina myönnettyjen rakennuslupien runsas määrä

Lupa myönnettiin 377 805 kerrosneliömetrin rakentamiselle vuonna 2016. Aloitettujen

näky myös aloitettujen asuntojen määrässä: vuonna 2016 ryhdyttiin rakentamaan 5 129 asuntoa, kun käyttötarkoituksen muutoksena rakennettavat lasketaan mukaan. Vuoden 2016 lopussa oli kesken 6 410 asunnon rakentamisen uustuotantona ja laajennuksina.

Vuonna 2016 uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutoksena valmistuneista asunnoista noin 65 prosenttia toteutui sääntelemättöminä omistus- tai vuokra-asuntoina. AM-ohjelman mukaisena välimuodon tuotantona valmistui noin 24 prosenttia asunnoista ja loput vajaa 12 prosenttia valtion tukeman pitkän korkotuen vuokra-asuntoina. Valmistuneista valtion tukemista vuokra-asunnoista yli puolet oli opiskelija- ja nuorisotasuntoja. Vuonna 2016 aloitetuissa asunnoissa sekä myönnettyissä rakennusluvista säännelty tuotanto kasvatti osuuttaan. Valtion tukemia pitkän korkotuen asuntoja aloitettiin yli tuhat ja lupa myönnettiin yli 1 600 säännellylle vuokra-asunnolle. Myös asumisoikeusasuntojen määrä nousi merkittävästi.

Helsinkiin vuonna 2016 uustuotantona ja laajennuksina valmistuneista 3 985 asunnosta suurin osa oli kerrostaloissa (83 %). Rivi- ja omakotitaloasuntojen osuus valmistuneista oli puolestaan 6 prosenttia ja muihin rakennuksiin valmistuneiden asuntojen 4 prosenttia. Pienten asuntojen, yksiöiden ja kaksioiden, osuus valmistuneista asunnoista (55 % vuonna 2016) oli lähes saman verran kuin edellisvuonna. Vuonna 2016 valmistuneiden asuntojen keskikoko oli 62,0 neliometriä, mikä on 2000-luvun alhaisin.

Suurin valmistuneiden asuntojen keskittymä vuonna 2016 oli Kruunuvuorenrannan projektialue, jossa valmistui yli 750 asuntoa. Myös Länsisataman projektialueella valmistui lähes 700 asuntoa. Vuoden lopussa Länsisataman alueella oli rakenteilla kaikkiaan 1 664 asuntoa. Vuonna 2016 valmistuivat ensimmäiset asunnot Kuninkaantammen ja Honkasuon alueille.

Henkilöstö

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2016 lopussa 38 056 työntekijää (37 876 vuonna 2015), joista 31 180 oli vakinaisia ja 6 876 määräaikaisia. Kaupungin henkilöstö kasvoi 180 työntekijällä. Vuonna 2015 kasvu oli 209 henkilöä. Vakinaisten osuus henkilöstöstä oli 81,9 prosenttia (83 % vuonna 2015) ja määräaikaisten 18,1 prosenttia (17,0 % vuonna 2015).

Koko henkilöstöstä 76,5 prosenttia oli naisia ja 23,5 prosenttia miehiä. Koko henkilöstöstä 6,6 prosenttia oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Vakinaisesta henkilöstöstä 51 prosenttia oli työskennellyt kaupungilla yli kymmenen vuotta. Runsaalla 20 prosentilla työsuhde oli kestänyt yli 24 vuotta. Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta ja määräaikaisen henkilöstön 36,5 vuotta.

Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 6,2 prosenttia (5,5 % vuonna 2015). Kaupungin palveluksesta erosi 998 työntekijää ja eläkkeelle jäi 834 työntekijää. Eläkkeelle jäätiin keskimäärin 63,4-vuotiaana.

Kaupunki käytti palkkoihin 1,350 miljardia euroa vuonna 2016. Vuoden 2015 palkkamenot olivat 1,374 miljardia euroa. Palkkamenojen alentuminen johtuu pääosin lomarahojen jaksotuksen muutoksesta kilpailukykyopimuksen vuoksi. Kaupunki osti lyhytaikaista työvoimaa Seure Henkilöstöpalvelut -osakeyhtiöltä yhteensä 784 henkilötyövuotta (652 vuonna 2015).

Yleisimmät nimikkeet

1. lastenhoitaja
2. sairaanhoitaja
3. lastentarhanopettaja
4. hoitaja
5. lähihoitaja
6. luokanopettaja
7. ohjaaja
8. perushoitaja
9. terveydenhoitaja
10. sosiaaliohjaaja

Kaupungin henkilöstön määrä toimialoittain vuosien 2015 ja 2016 lopussa

Toimialat	Vakinainen henkilöstö		Määräaikainen henkilöstö		Koko henkilöstö	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kaupunginjohtajan toimiala	858	867	143	158	1 001	1 025
Rakennus- ja ympäristötoimi	5 027	5 030	357	392	5 384	5 422
Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimi	17 656	17 433	4 127	4 359	21 783	21 792
Sivistys- ja henkilöstötoimi	6 990	6 970	1 779	1 902	8 769	8 872
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	891	880	48	65	939	945
Yhteensä	31 422	31 180	6 454	6 876	37 876	38 056

Henkilöstön keski-ikä

44,6
vuotta

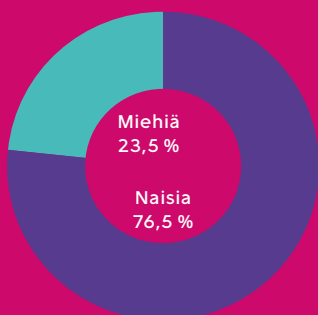
Vakinaisen henkilöstön keski-ikä

46,4
vuotta

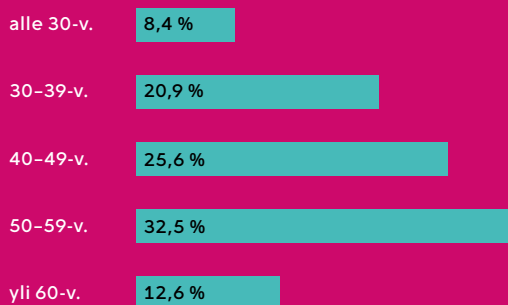
Määräaikaisen henkilöstön keski-ikä

36,5
vuotta

Kaupungin henkilöstön sukupuoli-jakauma 2016

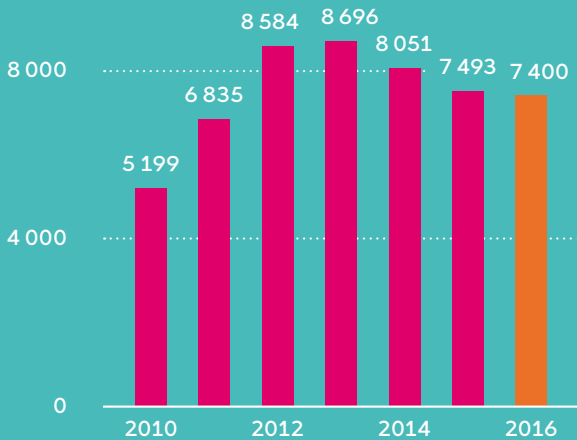

Kaupungin vakinaisen henkilöstön ikäjakauma 2016

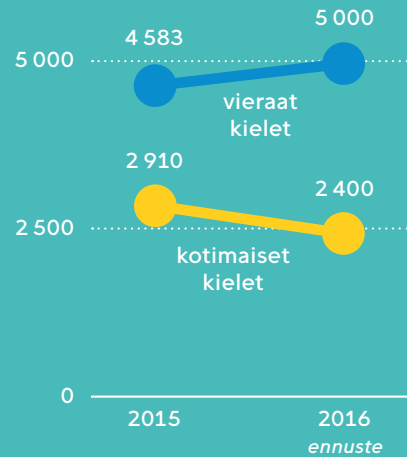

Väestö

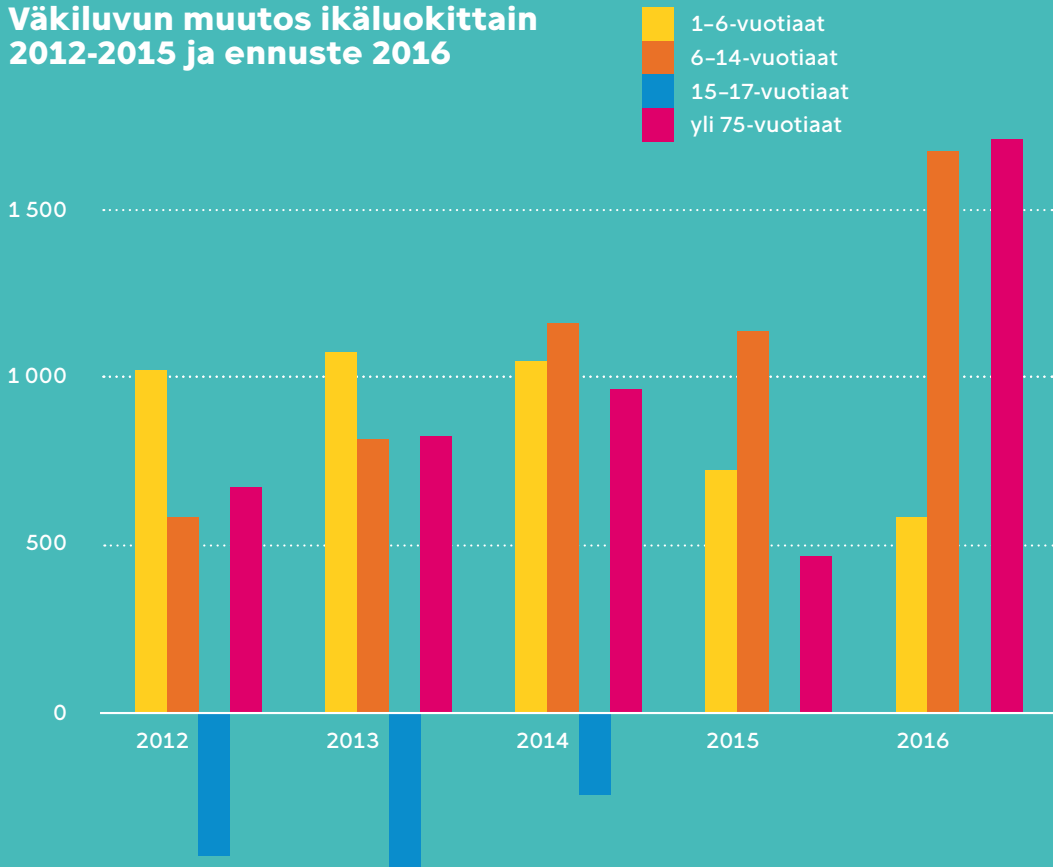
Väestönkasvu 2010–15 ja ennuste 2016

Väestönkasvu äidinkielen mukaan 2015 ja 2016

Väkiluvun muutos ikäluokittain 2012-2015 ja ennuste 2016

Väestön- kehitys

Vuodenvaihteessa 2016–2017 Helsingissä asui kaupungin tietokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 635 600 asukasta. Väkiluku kasvoi vuoden 2016 aikana noin 7 400 asukkaalla, mikä on lähes yhtä paljon kuin vuonna

Muuttoliike Viroon on kääntymässä tappiolliseksi.

2015. Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi yli 2 500 hengellä ja muiden kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä 5 000 hengellä. Vieraskielisen väestön määrä on nyt noin 93 000 henkilöä, 14,6 prosenttia väestöstä. Suomenkielisten määrä kasvoi noin 2 300 hengellä ja ruotsinkielisten määrä 200:lla. Ruotsinkielisiä on 36 200, vajaan kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Helsingin saama kokonaisuuttovoitto oli yhteensä noin 5 700 asukasta. Helsingin muuttotappio muulle seudulle kasvoi edelleen ja oli ennakkotiedon mukaan yli 2 000 henkeä vuonna 2016. Muusta Suomesta saatu muuttovoitto jatkoi kasvua ja oli 5 400 henkeä. Myös ulkomainen muuttovoitto kasvoi reilusti ja oli nyt noin 2 500 henkeä, vaikka muuttoliike Viron suuntaan on kääntymässä tappiolliseksi.

Helsingissä syntyi vajaan 6 800 lasta, 250 vähemmän kuin edellisvuonna. Kuolleiden määrä, noin 5 100, oli samaa luokkaa edellisena vuonna. Luonnollinen väestönkasvu eli syntyneiden enemmisyys kuolleisiin verrattuna oli 1 700 henkilöä.

Varhaiskasvatuseriä eli 1–6-vuotiaiden määrä kasvoi vuoden 2016 aikana 600 lapsella, ja heidän määränsä oli vuoden lopussa noin 39 000. Peruskouluikäisten eli 6–14-vuotiaiden

määrä kasvoi lähes 1 700 hengellä, ja peruskouluikäisiä oli vuoden lopussa 50 000. Ala-asteikäisten määrä kasvoi 1 260 hengellä ja yläasteikäisten määrä 410 hengellä. Toisen asteen opiskelijoiden ikäluokan eli 15–17-vuotiaiden määrä pysyi samana kuin edellisena vuonna.

Työkäisten eli 19–64-vuotiaiden määrä kasvoi 3 700 asukkaalla. Yli 65-vuotiaita oli 106 000 eli 2 100 edellisvuotta enemmän. Yli 75-vuotiaita oli 1 700 ja yli 85-vuotiaita 300 enemmän kuin vuoden 2015 lopussa.

Ennakkotiedon mukaan Eteläinen suurpiiri kasvoi eniten, 2 400 asukkaalla, ja lukuun ottamatta Pohjoista ja Östersundomin suurpiiriä väkiluku kasvoi muissakin suurpiireissä 700–1 000 asukkaalla vuoden 2016 aikana.

Varhaiskasvatuseriä eli eniten Keskisessä (220) ja Eteläisessä (170) suurpiirissä. Kaakkoisessa ja Koillisessa suurpiirissä pienten lasten määrä kasvoi vajaalla sadalla. Peruskouluikäisten kasvu oli suurinta Eteläisessä suurpiirissä, 400 henkilöä, Keskisessä suurpiirissä 340 sekä Koillisessa ja Läntisessä suurpiirissä yli 200. Eläkeikäisten määrän kasvu painottui Koilliseen ja Itäiseen suurpiiriin, joissa yli 65-vuotiaiden määrä kasvoi yli 500 asukkaalla.

Ulkomaan kansalaisia oli noin 60 000 eli lähes 10 prosenttia väestöstä. Suurimmat ryhmät olivat Viron kansalaiset, vajaan 13 000 henkeä, Venäjän kansalaiset (6 400) ja Somaalian kansalaiset (3 000). Eniten kasvoi irakilaisien (550) ja syyrialaisien (200) määrä. Tietyissä ryhmissä ulkomaan kansalaisten määrä kasvaa hitaasti tai jopa alenee, kun maassa pitempään asuneet saavat Suomen kansalaisuuden.

Työllisyys ja työttömyys

Vuonna 2016 Helsingissä oli 421 500 työpaikkaa. Koko Helsingin seudun työpaikkamäärä oli 766 900. Helsingin osuus koko maan reilusta 2,4 miljoonasta työpaikasta oli 17 prosenttia ja koko Helsingin seudun osuus 31 prosenttia. Helsingin työpaikkamäärä kasvoi hieman vuodesta 2015 ja muulla seudulla työpaikkoja oli vajaat 3 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. (TK, Työvoimatutkimus)

Työllisten määrä kasvoi Helsingissä vajaalla kolmella prosentilla edellisvuodesta. Helsingin seudulla työllisiä oli prosentin verran enemmän kuin vuonna 2015. Vuonna 2016 Helsingissä oli 324 500 työllistä. Työllisyysaste oli 73,1 prosenttia.

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettujen avoimien työpaikkojen määrä lisääntyi Helsingissä keskimäärin kahdeksan prosenttia vuonna 2016. Koko Helsingin seudulla avointen työpaikkojen määrä kasvoi Helsinkiä enemmän.

Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan työttömien määrä kasvoi Helsingissä vuonna 2016 keskimäärin neljä prosenttia edellisestä vuodesta. Työttömien määrä oli edellisvuotta hieman suurempi marraskuulle saakka. Joulukuussa työttömien määrä kääntyi prosentin laskuun lähes viisi vuotta kestäneen nousun jälkeen. Vuoden 2016 lopussa Helsingin

työttömyysaste oli 12,3 prosenttia, mikä oli lähes sama kuin vuotta aiemmin.

Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä väheni keskimäärin kahdella prosentilla vuoden takaisesta. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä

Työllisten määrä kasvoi Helsingissä vajaalla kolmella prosentilla edellisvuodesta.

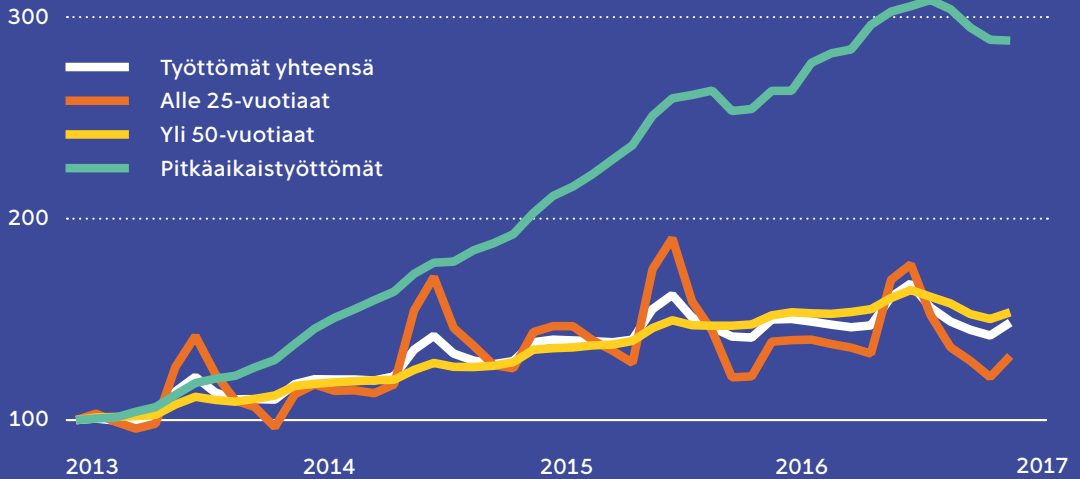
kääntyi maltilliseen laskuun syksyllä 2016. Keskimäärin ikäryhmän työttömyys kuitenkin kasvoi vuoden aikana kolmella prosentilla. Yli 50-vuotiaiden

työttömien määrä kasvoi keskimäärin 9 prosentilla, tosin vuoden lopussa kasvua kertyi enää prosentti.

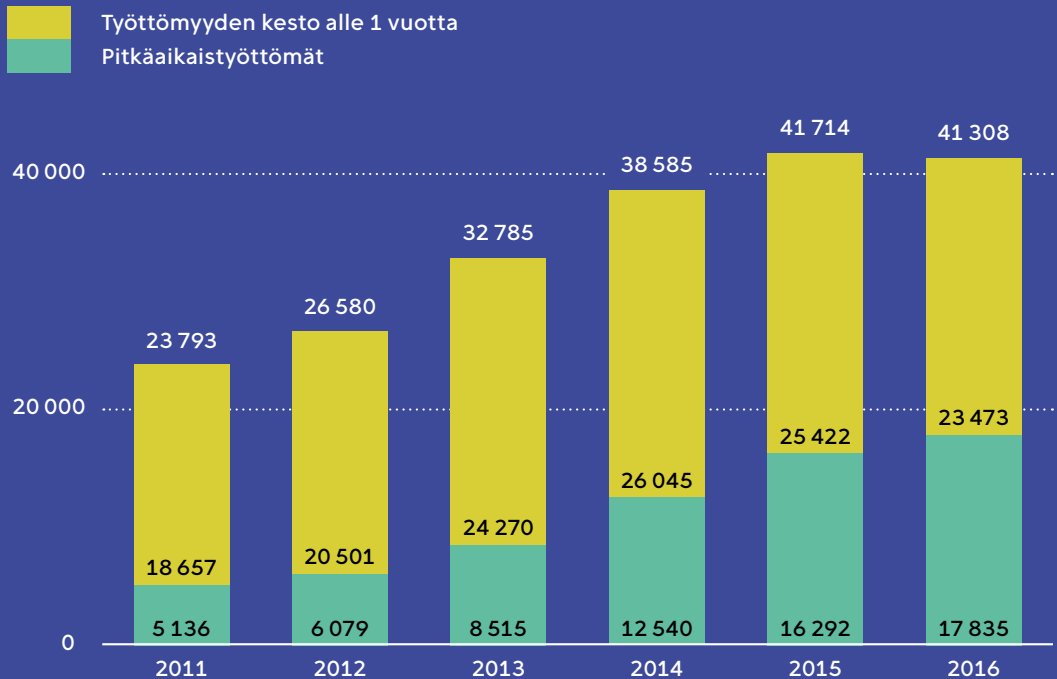
Helsingin pitkäaikaistyöttömyys (yli vuoden työttömänä olleet) jatkoi kasvuaan, tosin kasvuvauhti hidastui tasaisesti. Joulukuun lopussa pitkäaikaistyöttömien määrä oli 9 prosenttia korkeampi kuin vuoden 2015 lopussa. Vuonna 2016 yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli keskimäärin 20 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä nousi 43 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömyys yleistyy iän myötä; suhteellisesti eniten on kuitenkin kasvanut nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä.

Työttömyys

Työttömien määrän muutos 2013–2016
Indeksi v. 2013 = 100

Työttömät työttömyyden keston mukaan vuoden lopussa 2011–2016

Helsingin kaupungin tuloslaskelma

miljoonaa euroa

	01.01.-31.12.2016	01.01.-31.12.2015
Toimintatuotot		
Myyntituotot	329,1	310,7
Maksutuotot	227,6	213,4
Tuet ja avustukset	112,3	116,5
Vuokratuotot	359,2	345,7
Muut toimintatuotot	53,2	55,3
	1 081,5	1 041,6
Valmistus omaan käyttöön	117,1	114,8
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 349,7	-1 374,3
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-360,8	-381,3
Muut henkilösivukulut	-85,4	-82,2
Palvelujen ostot	-1 640,1	-1 658,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-193,1	-185,4
Avustukset	-443,7	-428,6
Vuokratulot	-186,1	-180,9
Muut toimintakulut	-7,1	-11,8
	-4 266,1	-4 302,8
Toimintakate	-3 067,5	-3 146,5
Verot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 205,6	3 067,9
Valtionosuudet	316,3	273,2
	3 521,9	3 341,1
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	82,8	86,2
Muut rahoitustuotot	50,6	18,7
Korkokulut	-18,0	-22,2
Muut rahoituskulut	-0,4	-12,2
	114,9	70,5
Vuosikate	569,4	265,1
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-337,2	-329,6
Arvonalentumiset	0,0	-56,1
	-337,2	-385,7
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	239,5	139,8
Satunnaiset kulut	-1,5	-0,6
	238,0	139,2
Tilikauden tulos	470,2	18,6
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-13,9	3,1
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	16,3	-2,1
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-7,5	9,3
	-5,1	10,2
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	465,0	28,8

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

miljoonaa euroa

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	569,4	265,1
Satunnaiset erät	238,0	139,2
Tulorahoituksen korjauserät	-251,5	-151,4
	555,9	252,9
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-663,0	-571,2
Rahoitusosuudet investointimenoihin	18,8	5,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	247,0	146,1
	-397,1	-419,8
Toiminnan ja investointien rahavirta	158,8	-167,0
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-9,9	-23,3
Antolainasaamisten vähennys	67,3	101,5
	57,4	78,2
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	110,0	120,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-320,7	-116,6
	210,7	3,4
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5,9	-13,7
Vaihto-omaisuuden muutos	-2,2	-0,3
Saamisten muutos	-113,0	-11,4
Korottomien velkojen muutos	315,1	43,3
	173,9	17,9
Rahoituksen rahavirta	20,6	99,5
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 119,9	940,4
Rahavarat 1.1.	940,4	1 007,9
	179,4	-67,5

Helsingin kaupungin tase

miljoonaa euroa

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	17,6	19,8
Muut pitkävaikutteiset menot	82,2	84,0
Ennakkomaksut	2,7	1,1
	102,5	104,9
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 216,0	3 142,5
Rakennukset	1 678,0	1 622,5
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 347,9	1 313,8
Koneet ja kalusto	265,4	173,0
Muut aineelliset hyödykkeet	12,2	12,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	346,9	311,1
	6 866,4	6 575,0
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 150,7	3 143,4
Muut lainasaamiset	1 951,4	2 008,8
Muut saamiset	0,5	0,5
	5 102,7	5 152,8
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiannot	132,1	139,7
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4,4	4,3
Muut toimeksiantojen varat	543,8	441,8
	680,3	585,8
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	10,3	9,5
Keskeneräiset tuotteet	7,1	5,7
Muu vaihto-omaisuus	0,1	0,1
	17,5	15,2
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,0	0,1
Lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	126,6	24,1
	126,6	24,2
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	53,3	58,0
Lainasaamiset	0,6	0,4
Muut saamiset	66,4	40,5
Siirtosaamiset	113,6	104,3
	233,9	203,2
Saamiset yhteensä	360,5	227,5
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin*	0,0	554,0
Joukkovelkakirjasaamiset	20,0	20,0
	20,0	574,0
Rahat ja pankkisaamiset*	1 099,9	366,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 249,7	13 601,7

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Arvonkorotusrahasto	1 806,4	1 808,4
Muut omat rahastot	522,3	514,8
Muu oma pääoma	729,0	729,0
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	4 479,3	4 450,4
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	465,0	28,8
	10 974,4	10 503,8
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	66,1	52,2
Vapaaehtoiset varaukset	1,8	18,1
	67,9	70,3
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	124,9	138,1
	124,9	138,1
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiannot	133,3	140,6
Lahjoitusrahastojen pääomat	4,4	4,3
Muut toimeksiantojen pääomat	515,0	419,2
	652,7	564,1
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 248,5	1 253,8
Lainat muilta luotonantajilta	7,4	7,4
Saadut ennakot	0,3	13,1
Ostovelat	1,2	1,2
Liittymismaksut ja muut velat	7,6	0,1
	1 265,0	1 275,6
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	115,3	320,7
Saadut ennakot	11,4	11,6
Ostovelat	141,1	135,1
Liittymismaksut ja muut velat	512,4	169,7
Siirtovelat	384,5	412,6
	1 164,7	1 049,7
Vieras pääoma yhteensä	2 429,7	2 325,3
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 249,7	13 601,7

* Vertailuvuoden tietoa on oikaistu henkilöstökassavarojen kirjauskäytännön muutoksen vuoksi.

Vuoden 2016 tilinpäätöksen tunnusluvut

	Konserni		Kaupunki	
	2016	2015	2016	2015
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot toimintakuluista, %	56,3	56,0	26,1	24,9
Vuosikate, milj. euroa	1 032	838	569	265
Vuosikate, % poistoista	152,6	127,0	168,9	68,7
Vuosikate, euroa/asukas	1 624	1 334	896	422
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, milj. euroa	-637,5	-639,6	221,9	-16,9
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, milj. euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	-157,5	-396,0
Investointien tulorahoitus, %	69,5	78,5	88,4	46,8
Lainanhoitokate	1,7	3,6	1,7	2,1
Kassan riittävyys, päivää	59	79	79	70
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	60,3	58,8	77,6	77,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,2	95,6	52,5	52,5
Lainakanta 31.12., milj. euroa	4 940	5 011	1 371	1 582
Lainat, euroa/asukas	7 772	7 977	2 157	2 518
Lainasaamiset 31.12., milj. euroa	479	476	1 951	2 009
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa/asukas	753	758
Asukasmäärä 31.12.	635 600	628 200	635 600	628 200

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/toimintakulut

= 100 x toimintatuotot / toimintakulut - valmistus omaan käyttöön.

Omavaraisuus-%

= 100 x (oma pääoma + poistoero + vapaaehtoiset varaukset) / (taseen loppusumma - saadut ennakot).

Vuosikate / poistot, %

= 100 x vuosikate / (poistot + arvonalentumiset).

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas

= (saamiset + rahoitusarvopaperit + rahat ja pankkisaamiset - vieras pääoma + saadut ennakot) / asukasmäärä, 31.12.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= (vieras pääoma - saadut ennakot) / (toimintatuotot + verotuotot + valtionosuudet).

Lainakanta 31.12. (milj. euroa)

= vieras pääoma - (saadut ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat).

Lainanhoitokate

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset).

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 x vuosikate / investointien omahankintameno.

Lainasaamiset 31.12.

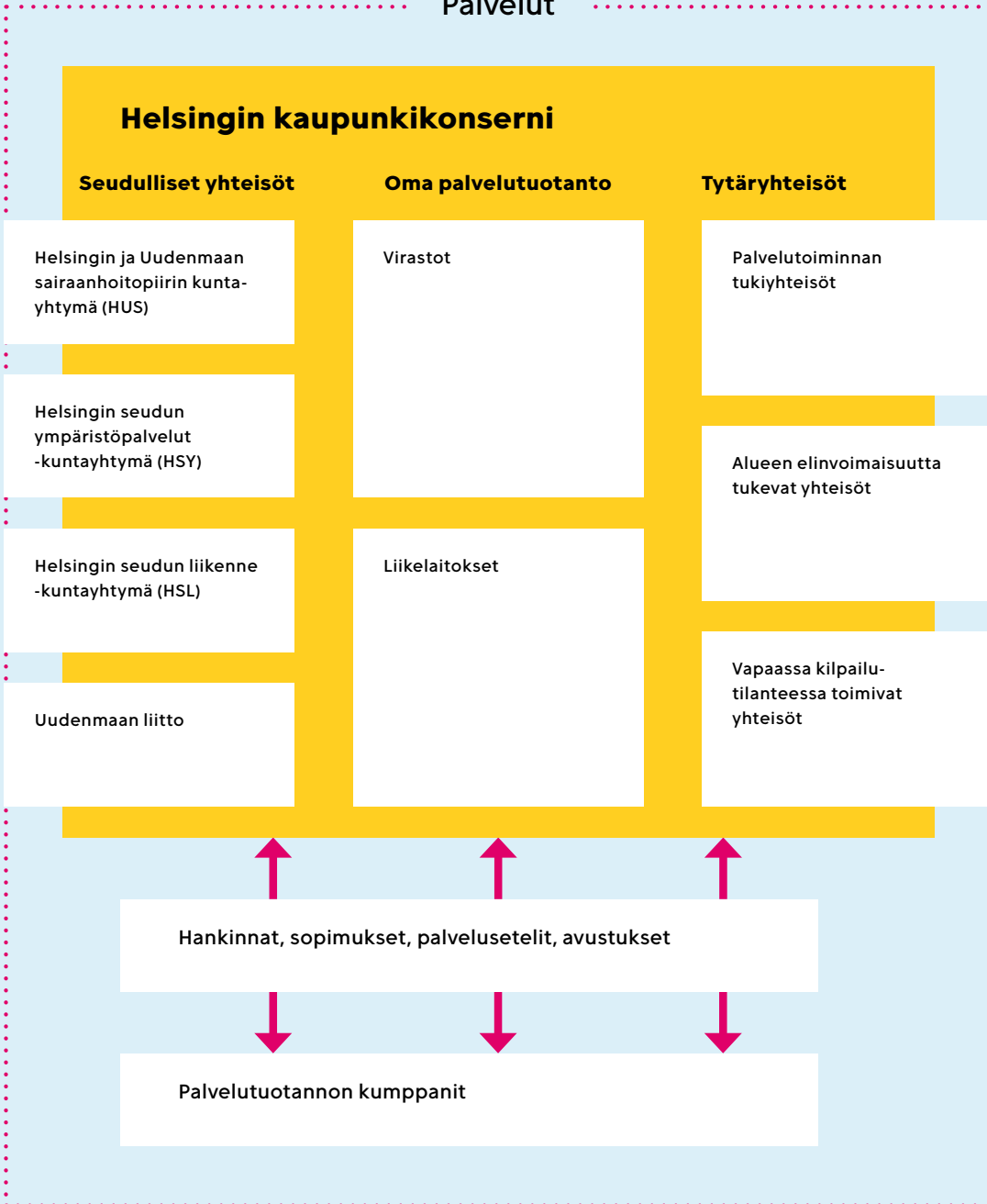
= sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Helsingin kaupungin palvelutuotantomalli

Asiakkaat: kaupunkilaiset, yritykset, yhteisöt ja vierailijat

Palvelut

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Helsingin kaupunkikonsernin vuoden 2016 vuosikate parani vuodesta 2015 noin 194 miljoonalla eurolla ja oli 1 032 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate parani 304 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Näin ollen tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatetta nostavasti ei yltänyt edellisen vuoden tasolle.

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonser-

Helsingin kaupunkikonsernin vuosikate parani noin 194 miljoonalla eurolla vuodesta 2015.

niin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 36 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki viisi

kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 39 osakkuusyhteisöä.

Konserniohjauksen nykyinen toimintamalli on ollut käytössä jo vuodesta 2004 ja sitä on täydennetty perustamalla vuoden 2009 alusta kaupunginhallituksen konsernijaosto. Kaupunginvaltuusto hyväksyi konserniohjauksen välineeksi Helsingin kaupungin uuden konserniohjeen toukokuussa 2016.

Konserniohjausta on kehitetty kaupunginhallituksen kehittämislinjausten ja kaupunginvaltuuston hyväksymän strategiaohjelman mukaisesti. Strategiaohjelman 2013–2016 mukaan kaupunkikonsernia johdetaan kokonaisuutena, konserniohjausta tehostetaan ja selkiytetään, omistajapolitiikka selkiytetään

ja organisaatiota kehitetään asukkaiden palvelujen parantamiseksi. Osana strategiaohjelman mukaista kehittämistä hyväksyttiin kaupungin konserniohjeen uudistaminen sekä valmisteltiin *Johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet* -ohjeen päivittämistä.

Konserniohjauksen toteuttamiseksi ja kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaisen toiminnan edistämiseksi kaupunkikonsernin tytäryhteisöt noudattavat hyväksytyin strategiaohjelman peruslinjauksia sekä konserniohjeen määräyksiä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on muun muassa rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa Tilajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konserniyhteisöjen riskitilannetta.

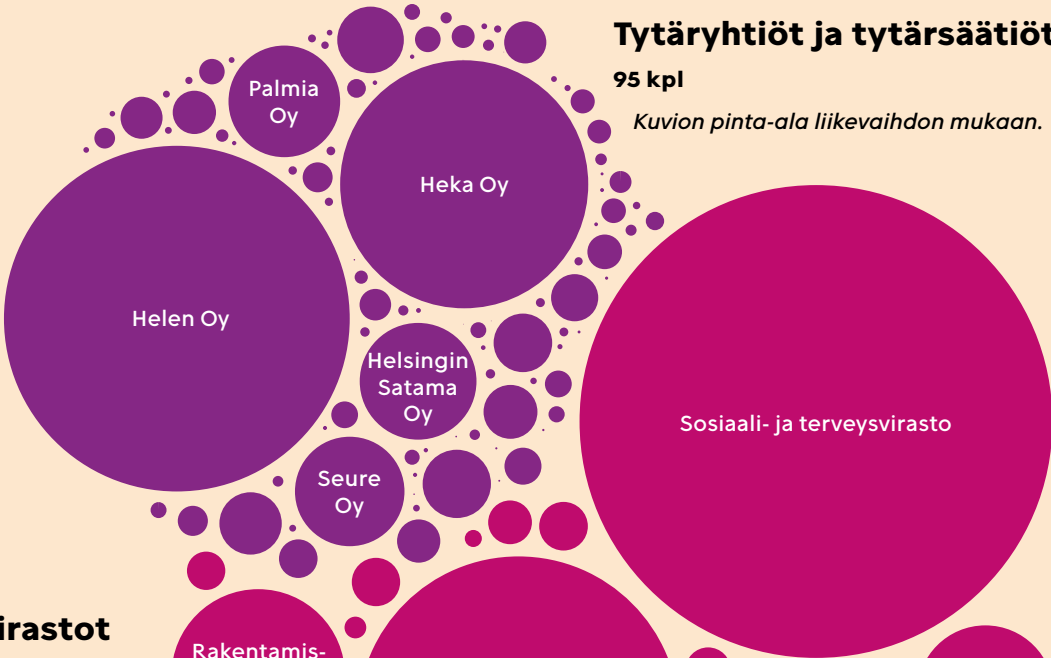
Voimassaolevan konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt ja -säätiöt jaetaan kahteen eri ryhmään eli salkkuun: markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin. Kaupungin omistajaohjauksessa voidaan soveltaa erilaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin esimerkiksi asettamalla erilaisia velvollisuuksia sisäiselle valvonnalle ja riskienhallinnalle. Kaupunginhallitus päättää tytäryhteisöjen sijoittamisesta salkkuihin osana tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita, jotka ovat valmisteltavana kaupunginkansliassa.

Helsingin kuntakonserni

Tytäryhtiöt ja tytärsäätiöt

95 kpl

Kuvion pinta-ala liikevaihdon mukaan.

Virastot

27 kpl

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

Liikelaitokset

5 kpl

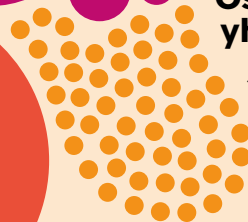
Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

Osakkuusyhteisöt*

56 kpl

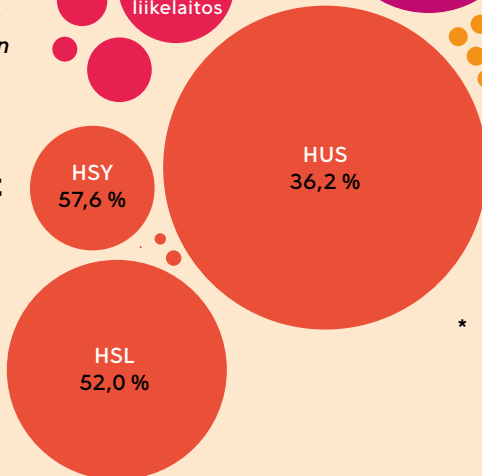
Pinta-ala ei vastaa volyymiä.

Kuntayhtymät

6 kpl

Kuvion pinta-ala Helsingin äänivaltaisuuden (ilmoitettu prosentteina) suhteessa kuntayhtymän kokonaisuudesta.

* Osakkuusyhteisöjä ovat mm. Vantaan Energia Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Startup Maria Oy, Pääkaupunkiseudun Juna-kalusto Oy ja Apotti Oy.

Konsernituloslaskelma

miljoonaa euroa

	01.01.-31.12.2016	01.01.-31.12.2015
Toimintatuotot	3 156,0	3 114,4
Toimintakulut	-5 604,3	-5 559,5
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/ tappiosta (-)	9,9	7,8
Toimintakate	-2 438,4	-2 437,4
Verotulot	3 205,6	3 067,9
Valtionosuudet	316,3	273,2
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	16,8	19,5
Muut rahoitustuotot	14,3	16,7
Korkokulut	-73,8	-90,1
Muut rahoituskulut	-8,9	-12,0
	-51,6	-65,9
Vuosikate	1 032,0	837,8
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-675,9	-658,7
Omistuksen eliminointierot	-0,5	14,0
Arvonalentumiset	-0,3	-1,0
	-676,6	-645,7
Satunnaiset erät	272,8	115,6
Tilikauden tulos	628,2	307,7
Tilinpäätössiirrot	-12,5	-0,5
Tilikauden verot	-10,9	-19,9
Laskennalliset verot	-8,1	-6,3
Vähemmistöosuudet	1,8	1,4
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	598,4	282,4
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, %	56,3	56,0
Vuosikate/Poistot, %	152,6	127,0
Vuosikate, euroa/asukas	1 624	1 334
Asukasmäärä	635 600	628 200

Konsernirahoituslaskelma

miljoonaa euroa

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 032,0	837,8
Satunnaiset erät	272,8	115,6
Tilikauden verot	-10,9	-19,9
Tulorahoituksen korjaukset	-292,3	-120,0
	1 001,7	813,4
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 505,3	-1 074,7
Rahoitusosuudet investointimenoihin	20,0	7,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	446,4	197,6
	-1 039,0	-870,1
Toiminnan ja investointien rahavirta	-37,3	-56,6
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-8,5	-9,9
Antolainasaamisten vähennys	7,9	14,2
	-0,5	4,3
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	535,0	269,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581,4	-168,8
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-24,8	-30,3
	-71,2	70,0
Oman pääoman muutokset	24,7	19,2
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	9,6	-17,7
Vaihto-omaisuuden muutos	-13,4	3,3
Saamisten muutos	-115,8	25,2
Korottomien velkojen muutos	-36,4	78,2
	-155,9	89,1
Rahoituksen rahavirta	-203,0	182,6
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 257,7	1 498,1
Rahavarat 1.1.	1 498,1	1 372,1
	-240,4	126,0
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, tuhatta euroa	-637 460	-639 593
Investointien tulorahoitus, %	69,5	78,5
Lainanhoitokate	1,7	3,6
Kassan riittävyys (pv)	59	79

Konsernitase

miljoonaa euroa

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	51,8	56,8
Muut pitkävaikutteiset menot	233,3	240,7
Ennakkomaksut	13,0	8,2
	298,1	305,7
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 286,8	3 213,1
Rakennukset	5 586,4	5 542,5
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 400,4	2 352,1
Koneet ja kalusto	1 235,9	1 140,3
Muut aineelliset hyödykkeet	20,1	20,2
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 094,8	724,1
	13 624,4	12 992,2
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	245,1	244,5
Muut osakkeet ja osuudet	451,4	445,3
Muut lainasaamiset	478,7	475,9
Muut saamiset	2,1	2,1
	1 177,4	1 167,8
Toimeksiantojen varat	536,3	455,7
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	112,1	98,8
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	166,7	63,6
Lyhytaikaiset saamiset	391,0	376,4
	557,7	440,0
Rahoitusarvopaperit	25,3	496,4
Rahat ja pankkisaamiset	1 232,4	1 001,6
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 563,8	16 958,2

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Säätiöiden peruspääomat	5,8	5,8
Arvonkorotusrahassto	1 811,3	1 813,2
Muut omat rahastot	839,6	812,7
Muu oma pääoma	734,1	734,1
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	3 554,9	3 276,8
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	598,4	282,4
	10 516,5	9 897,5
Vähemmistöosuudet	80,3	69,6
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	126,0	140,1
Muut pakolliset varaukset	39,8	39,4
	162,7	179,6
Toimeksiantojen pääomat	657,5	567,2
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 661,0	4 443,6
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	99,7	97,9
	4 760,7	4 541,5
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	279,0	567,7
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 107,1	1 135,2
	1 386,1	1 702,9
Vieras pääoma yhteensä	6 146,7	6 244,4
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 563,8	16 958,2
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	60,3	58,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,2	95,6
Kertynyt ylijäämä, euroa	4 153 306	3 559 243
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	6 534	5 666
Konsernin lainakanta 31.12., tuhatta euroa	4 940 025	5 011 275
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 772	7 977
Konsernin lainasaamiset 31.12., tuhatta euroa	478 671	475 906
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	753	758

Graafi- ja taulukkohakemisto

8	GRAAFI 1	8	TAULUKKO 1
	Helsingin lainakannan kehitys		Verotulot ja valtionosuudet
10	GRAAFI 2	20	TAULUKKO 2
	Toimintamenot		Kaupungin henkilöstön
11	GRAAFI 3		määrä toimialoittain
	Toimintatulot	26	TAULUKKO 3
12	GRAAFI 4		Helsingin kaupungin tuloslaskelma
	Toimintatuotot toimintamenoista	27	TAULUKKO 4
12	GRAAFI 5		Helsingin kaupungin rahoituslaskelma
	Helsingin vuosikatteen kehitys	28	TAULUKKO 5
16	GRAAFI 6		Helsingin kaupungin tase
	Suurimmat investointihankkeet	30	TAULUKKO 6
17	GRAAFI 7		Vuoden 2015 tilinpäätöksen tunnusluvut
	Suurimmat talonrakennushankkeet	36	TAULUKKO 7
18	GRAAFI 8		Konsernituloslaskelma
	Rakenteilla olevat asunnot	37	TAULUKKO 8
18	GRAAFI 9		Konsernirahoituslaskelma
	Vuonna 2016 valmistuneiden	38	TAULUKKO 9
	asuntojen hallintamuodot		Konsernitase
21	GRAAFIT 10 ja 11		
	Kaupungin henkilöstön		
	sukupuoli- ja ikäjakauma		
22	GRAAFI 12		
	Väestönkasvu		
22	GRAAFI 13		
	Väestönkasvu äidinkielen mukaan		
22	GRAAFI 14		
	Väkiluvun muutos ikäluokittain		
25	GRAAFI 15		
	Työttömien määrän muutos		
25	GRAAFI 16		
	Työttömät työttömyyden keston mukaan		
32	GRAAFI 17		
	Helsingin kaupungin		
	palvelutuotantomalli		
34	GRAAFI 18		
	Helsingin kuntakonserni		

Helsingin kaupungin tilinpäätöksen 2016 tiivistelmä

Julkaisija

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia

Ulkoasu

Kokoro & Moi

Valokuvat

Helsingin kaupungin aineistopankki

sivu 5: Patrik Lindström

sivu 14: Helsingin kaupungin aineistopankki

sivu 31: Aino Huovio

sivu 35: Tommi Tuomi

sivu 40: Roni Rekomaa

Taitto ja toteutus

Tuomas Kärkkäinen/

kaupunginkanslian viestintä

Paino

Painotalo Plus Digital Oy

Julkaisunumerot

Helsingin kaupungin tilinpäätös 2016: tiivistelmä

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisu 2017:6

ISBN 978-952-331-250-0
(painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-251-7
(verkkajulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504
(painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135
(verkkajulkaisu)

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Pohjoisesplanadi 11-13
00170 Helsinki
PI 1
00099 Helsingin kaupunki

puhelinvaihde 09 310 1641
www.hel.fi/tilinpaatos